

UNIVERZITA KARLOVA

Filozofická fakulta

Zápis o obhajobě disertační práce

Akademický rok: 2019/2020

Jméno a příjmení studenta: Mgr. et Mgr. Zuzana Laubeová

Identifikační číslo studenta: 46934235

Typ studijního programu: doktorský

Studijní program: Filologie

Studijní obor: Český jazyk

Identifikační čísla studia: 407088

Název práce: Mluvenost v dialogické elektronické komunikaci

Pracoviště práce: Ústav českého jazyka a teorie komunikace (21-UCJTK)

Jazyk práce: čeština

Jazyk obhajoby: čeština

Školitel: prof. PhDr. Petr Mareš, CSc.

Oponent(i): doc. PhDr. Eva Jandová, Ph.D.

PhDr. Ladislav Janovec, Ph.D.

Datum obhajoby: 22.06.2020   **Místo obhajoby:** Praha

Hlasování komise: prospěl/a: 5   neprospěl/a: 0

Průběh obhajoby:

13:58 Předsedkyně komise prof. PhDr. Jana Hoffmannová, DrSc., zahájila obhajobu, představila sebe a přítomné členy komise a přítomné oponenty. Přítomným pak představila studentku.

14:00 Školitel prof. PhDr. Petr Mareš, CSc., seznámil přítomné stručně se studentčinou odbornou činností, se svým hodnocením studentčina studia a její disertační práce, které uvedl ve svém písemném vyjádření. Položil studentce tuto otázku:

Nakolik spolehlivé jsou výsledky při komparaci pauzové interpunkce doplňované v mluvených korpusech při přepisu a interpunkce používané v internetových textech?

14:04 Studentka s využitím prezentace seznámila přítomné s tezemi své disertační práce. Představila téma práce Mluvenost v dialogické elektronické komunikaci, tj. rysy mluvenosti v mediálně psané elektronické komunikaci; dále teoretický přístup, se kterým k tématu přistupovala: kvantitativně-kvalitativní analýza korpusových dat a konverzačněanalytický přístup. Za jádro práce označila: porovnání spontánní mluvené komunikace (mediální mluvenost) a tří žánrů komunikace elektronické (mediální psanost; internetové diskuse, diskusní fóra, facebookové statusy); ověření vybraných jazykových rysů jako indikátorů zvolených módů komunikace a jejich funkce, způsob nápodoby mediální mluvenosti v elektronické komunikaci (psané), na příkladu smíchu; doplňkový bod – funkce jazykových prostředků v rámci MDA (rozdíly textů spontánních a připravených a lišících se mírou explicitní adresnosti; dialogičnost, spontánnost, pragmatické funkce).

14:20 Oponentka doc. PhDr. Eva Jandová, Ph.D., seznámila přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. Položila studentce tyto otázky:

1.V tabulce č. 1 jsou uvedeny slovní druhy podle frekvence v

jednotlivých zkoumaných žánrech komunikace. Z tabulky je patrný rozdíl v procentuálním zastoupení substantiv v mluveném jazyce na jedné straně (9,3 %) a žánrech elektronické komunikace (od 14,7 do 19,1 %). Dá se tento rozdíl něčím vysvětlit?

2. Řadíte podoby bedou (s. 84) a žeby (81) k překlepům. Nemůže jít v prvním případě o vliv nářečí (neznám kontext) a v druhém případě o neznalost autora a připodobení k výrazům aby, kdyby?

3. V tabulce č. 9 na s. 78 se objevují ve sloupci pro korpus Koditex-web podoba až (na 8. místě) a podoba az (na 21. místě). Nejde o různé zápisy slova až a nemělo by to být počítáno dohromady?

4. V kapitole 3.3.1 Otázky analyzujete tázací slova, mezi nimi zájmeno co, ale jen v podobě nominativu/akuzativu, který se objevuje na předních místech podle frekvence. Nemůže být analýza bez ostatních pádů zkreslená?

14:27 Oponent PhDr. Ladislav Janovec, Ph.D., seznámil přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. Položil studentce tyto otázky:

1. Nesouhlasím se zobecňující formulací, že neologismy a výpůjčky z jiných jazyků pronikají do jazyka v situacích, „při nichž ustupuje do pozadí nutnost přesného a jasného vyjádření“ (s. 19) Co tím autorka myslela?

2. Autorka upozorňuje na výskyty dehonestujících vokativů (blbe, blbečku, blbče, blboune, debile...), je třeba upozornit, že jejich interpretace není tak jednoznačná – stačí sledovat mluvu starších dětí, pubescentů, ba i adolescentů a je patrné, že tyto vokativy jimi mnohdy vůbec nejsou vnímány a užívány jako dehonestující, ale jako přinejmenším neutrální, ne-li jako pozitivní – a to nejen ve vokativu, ale i ve vyjádření typu ty (j)si / to je hovado/kretén/debil/blb apod. Autorkou uvedená interpretace tedy závisí na kontextu, komunikační situaci a na osobách mluvčího a adresáta a jejich vzájemném vztahu.

3. V případě spojení dohodnout se se zástupci nelze hovořit o souvýskytu dvou totožných slov v jiných funkcích – nejde o totožná slova, ale o homonyma. (s. 76)

4. Prosím o podrobnější specifikaci, proč opakování pozdravu pa považuje autorka za intenzifikaci, kterou vymezuje v poznámce 145. Tento příklad podle mě s vymezením nekoresponduje. (s. 76)

5. V kapitole věnované diskursivním markerům se autorka věnuje jednotce víš. První tři příklady považuji za sporné – zejména u třetího vzhledem k svéráznosti zápisu nelze vyloučit, že následující konstrukce Kdo ví... není vedlejší věta doplňující sloveso víš. První příklad je bez kontextu rovněž nezřetelný – může jít i o konstrukci s vokativem neodděleným čárkou a vypuštěním spojky (tedy víš, Polický, že já přebírám pouze data). Druhý příklad má rozhodně k diskursivnímu markeru v pojetí autorky nejbližší, ale i zde si dovedu představit kontext, v němž by mohl fungovat jako predikát s vedlejší větou s elidovanou spojkou.

6. V kapitole věnované sumarizaci autorka charakterizuje, že spojení že jo následuje po výčtech faktů nebo informací, po shrnutí nebo po generalizacích. Ani jeden z příkladů nepovažuji za průkazný. Výčet se neobjevuje ani v jednom, zda jde o generalizace, či shrnutí je otázka k diskusi. (s. 106)

14:31 Studentka reagovala na posudek oponentky doc. PhDr. Evy Jandové, Ph.D., a její otázky.

1) frekvence substantiv: příčinou rozdílu ve frekvenci může být nahrazení zájmeny, mluvený mód založen spíše na slovesech, dynamický

2) bedou (označeno jako přeřek), žeby (může se jednat o způsob zápisu daného pisatele, studentčin souhlas s oponentkou)

3) až, az: nesloučeno z praktických důvodů, muselo by být provedeno ve všech případech, ale málo frekventováno

4) tázací slova co – pád: vyhledáno jako lemma, nominativ a akuzativ více než 90 procent, vyhledáno vše. K dotazu, zda bude součástí práce příloha jevů, odpověděla studentka záporně, kvůli rozsahu

14:20 Studentka reagovala na posudek oponenta PhDr. Ladislava Janovce, Ph.D., a jeho otázky.

1) poznámka k neologizmům: chyba formulace při shrnutí

2) dehonestující formulace: není jednoznačné, není znám autor, kontext

3) souhlas autorky s oponentem, jde o homonyma, chybná formulace

4) opakování: intenzifikace, naznačení trvání daného jevu, loučení apod. Pozn. dr. Janovce – způsob zápisu hraje roli, forma papa ustálená, častá

5) víš: na základě kontextu se autorka přiklání ke svému rozhodnutí označit víš jako DM

6) že jo: záleží na kontextu, sumarizace předchozího sdělení, shrnutí, zůstává jako DM; pozn. dr. Janovce: nevýhoda uvedení jednoho příkladu

Na otázku školitele studentka odpověděla: o spolehlivosti zápisu interpunkce lze spekulovat, internetová komunikace více interpunkce než v psaných textech tištěných, hromadění interpunkce, kombinace. Pozn. prof. Mareše: interpunkce i méně, protože se vynechává při oddělení např. vedlejších vět. V mluvených textech interpretačně dodané, pochybnost o možnosti srovnávání, když je interpunkce dodána post.

14:44 Předsedkyně komise zahájila diskusi.

Doc. Petkevič položil dotaz, zda je rozdíl v syntaktických rysech mezi analyzovanými mody. Studentka odpověděla, že se jednalo o shodu s větným členěním mezi mluvenou a el. komunikací, více tyto jevy neanalyzovala.

Dr. Kopřivová doplnila, že doplnění pauz v mluvených korpusech na základě syntaxe způsobí nárůst o 6 procent, v novém korpusu ORTOFON rozdíl v pauzové interpunkci, jedna a dvě tečky.

Dr. Štěpánková poznamenala, že nárůst otazníků v rámci interpunkce nesouvisí s tázací větou, stoupavá intonace je nejen u otázky.

Prof. Hoffmannová se ptala, jak jsou editoři instruováni stran zápisu otázky, jak ji identifikují, podle čeho se řídit. Studentka odpověděla, že instrukce byly spíše vágní, na základě významu. Byl zmíněn posun od pauzové interpunkce, nádechy v textech, po syntaktickou, původní spojitost.

Doc. Petkevič se ptal na nárůst sloves. Je způsoben opakováním, častým minulým časem.

Prof. Hoffmannová se ptala na výběr konkrétních DM. Studentka odpověděla, že nebyly ještě analyzovány, v rámci DM byly tříděny do různých skupin, výběr byl pragmatický.

14:54 Předsedkyně komise ukončila samotnou obhajobu a komise zahájila neveřejné zasedání o klasifikaci obhajoby disertační práce.

14:59 Zakončena obhajoba.

Klasifikace obhajoby:	prospěl/a (P)	
Předseda komise:	prof. PhDr. Jana Hoffmannová, DrSc.	.....
Členové komise:	doc. PhDr. Mgr. Jiří Homoláč, CSc.	.....
	prof. PhDr. Petr Mareš, CSc.	.....
	doc. RNDr. Vladimír Petkevič, CSc.	.....
	doc. PhDr. Lucie Saicová Římalová, Ph.D.	.....